

Vlinders op de kaart

Tekst: Henkjan Kievit

Hoewel de beide heren waar dit interview mee is gehouden net van een gezamenlijk etentje komen, hebben we het hier niet over een menukaart. Een gesprek met Jan van der Made, die de afgelopen negentien jaar vlinders op de Nederlandse natuurbeschermingskaart heeft gezet, en Theo Verstrael, die ze daar gaat houden. De vertrekkende en de komende directeur van De Vlinderstichting op een mooie zomeravond in Zoelmond.

Jan van der Made, je bent eigenlijk de vader van De Vlinderstichting. Kun je dat wel, die stichting loslaten?

"Ja, dat kan ik wel, of nou, eigenlijk, helemaal loslaten doe je het natuurlijk toch niet. Ik blijf me wel met natuurbeschermingswerk bezig houden, maar dan in mijn eigen tijd."

"Dat klinkt een beetje Wiegeliaans", zegt Theo Verstrael, de kersverse directeur, "licht dat eens nader toe". "Veel dingen waar ik eerder niet aan toe kwam kan ik nu weer eens gaan doen", zegt Jan. "Eindelijk weer eens naar buiten, ook daadwerkelijk vlinders kijken. Reizen, misschien zelfs fotograferen, maar ook eerst eens een tijdje helemaal niets, of lekker klussen aan het nieuwe huis. Directeur zijn van De Vlinderstichting is een vergaderbaan, altijd op kantoor of onderweg naar een bijeenkomst! Vroeger had ik veel studenten die ik begeleidde, dan kon ik er nog wel eens uit, maar dat kwam er de laatste tijd niet meer van. Het lijkt me heerlijk om er weer eens op uit te trekken, te gaan reizen, af en toe als reizende ambassadeur voor de vlinders, en me bijvoorbeeld bezig te houden met Insect Life International, het insectenequivalent van BirdLife International!"

Als we nou eens terugkijken op die jaren dat je directeur van deze club bent geweest, hoe zou je dat dan beschrijven?

"Als we teruggaan naar het echte begin, dan was ik natuurlijk nog geen directeur. In 1983 is De Vlinderstichting opgericht en ben ik voorzitter geworden. Pas in 1991 ben ik directeur geworden, voor één dag in de week. Toen heb ik ook mijn voorzitterschap er aan gegeven, dat ging niet samen. De laatste tijd was het een baan van vier

dagen per week, dat wil zeggen, op papier dan, in de praktijk komt er wel iets meer bij kijken", blikt Jan terug op de afgelopen 19 jaar.

Ik durf te stellen Jan, dat jij vlinders op de Nederlandse natuurbeschermingskaart hebt gezet. Zie je dat zelf ook zo?

"Nou, je kunt in ieder geval wel stellen dat het begin jaren '80 vooral de vogels, planten en zoogdieren waren die aandacht kregen. Dat is in ieder geval veranderd. We zijn begonnen met simpelweg aandacht te vragen voor vlinders, voor insecten, maar pas in 1989, na het vlinderjaar, is dat ook echt succesvol gebleken. Dat vlinderjaar is trouwens wel een van de mooiste herinneringen uit mijn werkverleden. Onvoorstelbaar dat je met een betaalde kracht en heel veel enthousiasme en vrijwilligers zoveel publiciteit kon genereren. Het wedijvert qua mooie herinnering overigens met de herintroductie van de pimperlblaauwtjes. Prachtig om zulke vlinders terug te brengen naar Nederland!"

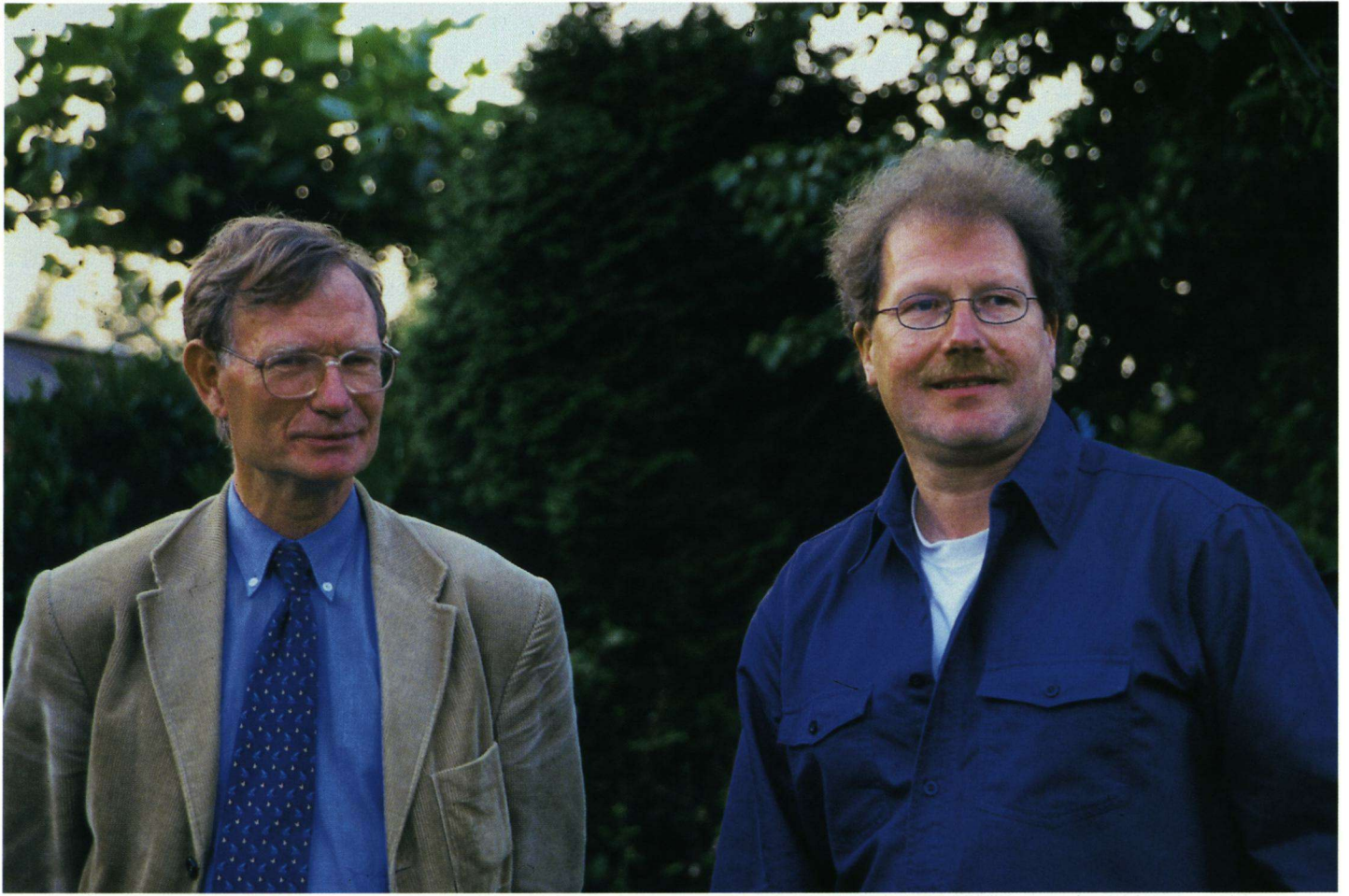
Maar, om terug te keren naar de vraag, momenteel is het inderdaad wel zo dat je niet meer om vlinders en libellen heen kan, dat kan ik niet ontkennen. Het is wel jammer dat de vlinderstand zelf eigenlijk achteruit is blijven gaan. Ik ben echter wel van mening dat het er zonder De Vlinderstichting nog veel beroerder had uitgezien! Alleen is het herstel veel trager verlopen dan ik had gedacht of misschien gehoopt."

Dat roept de vraag op of je dan een kantelpunt verwacht, zit dat er volgens jou aan te komen?

"Ik blijf altijd positief en optimistisch, dus het antwoord is ja, maar vervolgens moet je ook realistisch zijn. Het is volgens mij niet te verwachten dat we in Nederland alles weer terug krijgen wat we ooit hebben gehad."

Laat ik de vraag dan anders stellen, iets meer op de praktijk gericht. Is De Vlinderstichting op tijd gekomen voor de grote vuurvlinder?

"Ja, dat denk ik wel, dat denk ik echt. Er is in het terreinbeheer echt volop aandacht voor een soort als de grote vuurvlinder, toch ook een beetje ons paradepaardje. Er wordt hard gewerkt aan het realiseren van noodzakelijke nieuwe biotopen, maar het blijft spitsroeden lopen, het is een wankel evenwicht. Zo is het op dit moment zelfs nog nodig om planten met eitjes te merken om die uit te sparen bij het maaien!" Dit is het moment waarop Theo zich

De komende en gaande man. Rechts Theo Verstrael, links Jan van der Made.

er mee gaat bemoeien. "Daar moeten we uiteindelijk natuurlijk wel van af, dat is soortgericht tuinieren, je kunt je afvragen wat dat met natuurbescherming te maken heeft." "Da's waar", zegt Jan, "maar op dit moment is dat toch nog hard nodig, we zijn er nog lang niet."

Wacht even Theo, voor je je met de inhoud mag bemoeien, willen we eerst iets meer over jou weten. Wie is Theo Verstrael? Met ae, dus Belgische ouders?

"Dat laatste klopt in ieder geval, ik heb inderdaad Belgische voorouders, zelfs nog een dubbele nationaliteit (Dat moet onze Vlaamse vlindervrienden goed doen! HK). In mijn vorige baan werkte ik bij Rijkswaterstaat, de droge waterstaat om precies te zijn, en dan bij de specialistische dienst Weg en Waterbouwkunde, als programmaleider natuur en landschap. Die houdt zich bezig met natuurbescherming langs wegen, ecologisch bermbeheer, ontsniperingsmaatregelen en dergelijke."

Dat moet je even uitleggen. Rijkswaterstaat is toch van de versnippering? Is dat geen heulen met de vijand? Hoe kom je nu dan bij De Vlinderstichting terecht?

"Je zou inderdaad kunnen zeggen dat RWS per definitie een bedreiging is voor natuur en landschap. Maar er is meer en meer aandacht voor die aspecten, dat is inmiddels echt een vast onderdeel van het werk. Zie het maar

als verbetering van binnenuit: bij alle schade die ontstaat door de aanleg van infrastructurele werken proberen we dat zoveel mogelijk te beperken en te compenseren, onder andere dank zij het werk van organisaties als De Vlinderstichting! Met De Vlinderstichting had ik echter al eerder kennisgemaakt. Vóór RWS heb ik namelijk bij het CBS gewerkt, onder andere aan het systeem van het vlindermeetnet. Toen was het al een inspirerende en enthousiaste club, alleen veel kleiner dan nu het geval is. Dat is me echt opgevallen bij de selectieprocedure, wat een volwassen organisatie is dit geworden! Gelukkig is het informele, ambitieuze en samenwerkingsgerichte karakter wel bewaard gebleven. Dat spreekt me bijzonder aan."

Nu we toch zo bij elkaar zitten, Jan, wat zou jij aan Theo willen meegeven bij zijn start als directeur?

"Naast een aantal meer praktische zaken over de organisatie en haar medewerkers, zie ik De Vlinderstichting over tien jaar een nog sterkere positie innemen binnen de natuurbeschermingswereld. Er is bovendien nog een aantal doelgroepen in Nederland die veel meer met vlinders en libellen kunnen, daarbij denk ik bijvoorbeeld aan Rijkswaterstaat (daar zijn ze weer! HK) en de waterschappen. Daar valt nog veel te winnen! Verder hoop ik dat hij nog meer kan doen aan de naamsbekendheid, meer structuur weet aan te brengen in het vrijwilligerswerk en de stichting Europees meer aan de bak kan laten komen."

Jolke Altenburg

Moerasparelmoervlinder.

Theo knikt instemmend en vult aan: "Dat sluit dan goed aan bij datgene dat ik voor ogen heb. Ik wil graag dat mensen zich bewust worden van de kwaliteit van de natuur om ons heen, en het effect dat ons handelen daar op heeft. Daar heeft De Vlinderstichting mijns inziens dan ook een missie, met de schoonheid van vlinders als krachtig argument."

Nou Theo, daar kun je voorlopig wel even mee aan de slag lijkt me, werk genoeg. Is er ook nog iets dat jij aan Jan wil meegeven?

"In ieder geval dat hij met een gerust hart in Drenthe kan gaan zitten. Ik zal de lijn die hij heeft uitgezet zeker vasthouden. Dat neemt niet weg dat ik het wel wat anders zal gaan doen, ik ben bijvoorbeeld geen vlinderexpert. Iets wat volgens mij overigens goed past bij een wat grotere organisatie. Maar ik zal zeker voortborduren op de uitgezette lijnen."

Jan, nu het nog kan, is er nog iets waar je Theo voor wil waarschuwen, iets waar hij op moet letten?

"Ik denk dat hij voldoende ervaring heeft om dat zelf in te kunnen schatten, maar er is wel een risicovolle trend die ik

zie, en daar word ik niet vrolijk van. We moeten goed oppassen dat de soortenbescherming niet te veel wordt geïnternationaliseerd. Het risico bestaat dat we het niet erg vinden dat een soort in Nederland uitsterft, omdat hij in Polen toch nog volop voorkomt. Maar dat maakt zo'n soort of zijn biotoop natuurlijk niet minder waardevol voor ons land. Verder, als het gaat om de organisatie, hoop ik dat Theo in staat is om de kwaliteiten van alle medewerkers, betaald en onbetaald, optimaal te benutten."

Wat zal je missen als je straks in je tuin aan het werk bent?

"Het contact met de medewerkers, het gevoel dat je samen een klus aan het klaren bent."

En jij Theo, waar kijk jij naar uit?

"Da's nu een inkoppertje, het contact met de medewerkers, het gevoel dat je samen een klus aan het klaren bent."

Na zo'n antwoord wordt het nu echt tijd voor de ultieme test, de vraag waar alle lezers op zaten te wachten: wat is je favoriete vlinder?

Zonder aarzelen: "De kleine parelmoervlinder. Ik woon nu nog in Leiden, ben opgegroeid in Den Haag, en voor mij is het zien van een kleine parelmoervlinder in een vochtig duinvalleetje, met de zilte zeewind in je haren, de ultieme natuurbeleving."

Als uitsmijter voor jou dan ook nog een keer Jan, is jouw vlinderfavoriet nog veranderd de afgelopen 19 jaar?

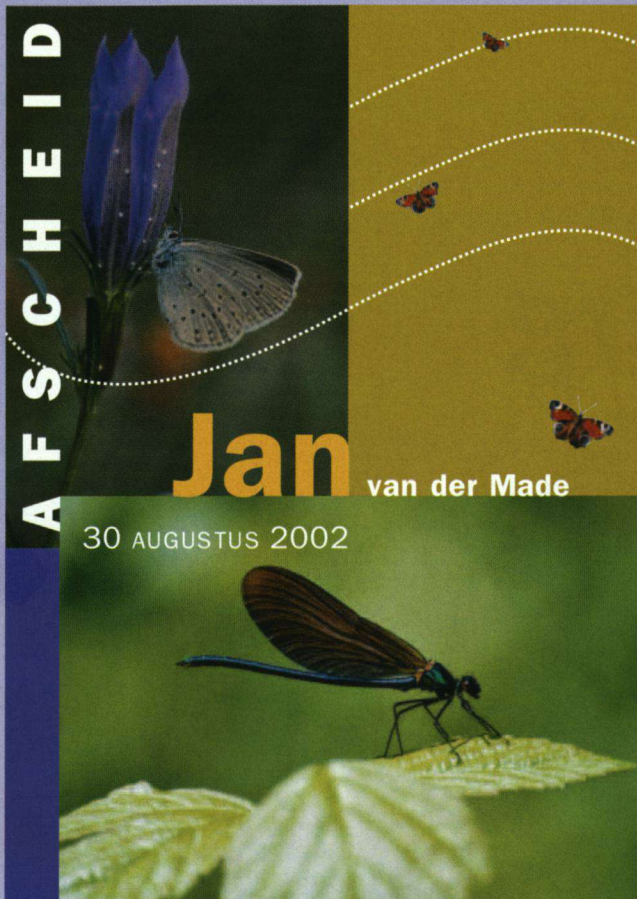
"Bij mij is het erg afhankelijk van het moment van het interview. Maar de dagpauwoog heb ik altijd een schitterende vlinder gevonden, niet alleen sinds hij het logo van De Vlinderstichting siert. Maar ook met de moerasparelmoervlinder en het gentiaanblauwtje heb ik wel wat."

En zo fladdert het gesprek weer verder naar andere soorten, natuurbescherming in Nederland en Europa, vlinders en subsidies, huizen en tuinen, vleermuizen en duinen, en wordt het tijd om een flesje wijn te openen. Dat het nog lang gezellig bleef in Zoelmond is een goed teken. Ondanks het feit dat een markante directeur vertrekt, is het gegeven dat een ambitieuze opvolger is gevonden een garantie voor voldoende aandacht voor vlinders: ze blijven op de kaart!

Kars Velling

Kleine parelmoervlinder.

d u b b e l v o o r d e e l

Schenking bij notariële akte In november zullen wij onze donateurs weer vragen hun jaarlijkse bijdrage aan De Vlinderstichting te voldoen. Wij vragen u dan eens te overwegen ons werk op een fiscaal extra aantrekkelijke manier steunen: de schenking bij notariële akte. Hiermee kunt u uw jaarlijkse gift verhogen, terwijl dit u weinig extra kost. Want de fiscus betaalt mee. Verder verandert er niets: u blijft vier keer per jaar het tijdschrift Vlinders ontvangen. Wel betaalt u uw bijdrage, die u voor vijf jaar vastlegt, voortaan automatisch. Om administratieve redenen hebben wij de minimale jaarlijkse bijdrage via schenking bij notariële akte vastgesteld op € 50,-. Maar meer mag natuurlijk ook. Kijk voor meer informatie nu vast op www.vlinderstichting.nl onder de knop 'Donateur worden'. Hoewel het schenken via notariële akte voor ons erg voordelig is, is het beslist geen verplichting. Uiteraard kunt u ook gewoon donateur blijven!

Op vrijdag 30 augustus 2002 neemt Jan van der Made afscheid als directeur van De Vlinderstichting. De Vlinderstichting nodigt u van harte uit voor de receptie die hem bij deze gelegenheid wordt aangeboden. De receptie vindt plaats van 16.30 uur tot 18.00 uur in Congres- en Partycentrum De Wageningse Berg, Generaal Foulkesweg 96, 6703 DS Wageningen. Een routebeschrijving naar De Wageningse Berg vindt u op www.wageningseberg.com onder de knop 'Contact'. Vragen? Bel met Liesbeth van Agt of José Kok, tel. 0317 467346 of stuur een e-mail naar jose.kok@vlinderstichting.nl.